

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра психології

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Фестиваль психологічної науки»

14 листопада 2024 року

Київ-2024

УДК 159.9:331.326.2(08)

Фестиваль психологічної науки: зб. матеріалів Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Київ, 14 листопада 2024 р. Київ: НУБіП України, 2024. 111 с.

ISBN 978-617-8368-32-6

Збірник укладено за матеріалами Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Фестиваль психологічної науки», проведеної кафедрою психології гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України. У межах конференції відбувся діалог між здобувачами-психологами, здобувачами та викладачами, майбутніми психологами та здобувачами інших спеціальностей, що сприяло аналізу ролі психології в житті сучасного українського суспільства, розумінню сутності професійної діяльності психологів. Наповнення рубрик збірника відповідає основним напрямкам роботи конференції.

Для студентів, психологів-практиків, аспірантів, а також усіх, хто цікавиться психологією.

Редакційна колегія:

Тонха О. Л., д-рка с.г. наук, проф. (голова), Савицька І. М., канд. філол. наук, доц. (співголова); Мартинюк І. А., канд. психол. наук, доц. (співголова); Шевцова О.М., канд. психол. наук. (секретарка).

Схвалено до друку на засіданні вченої ради гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 5 від 20.12.2024 р.

Тези подано в авторській редакції. Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них та інші відомості. Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

ЗМІСТ

Тези секції 1. «ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ»

Гудим А. Особливості переживання стресів у підлітковому віці.....	6
Казаку І. Резильєнтність як найважливіша навичка сучасної особистості... 8	8
Комінська М. Психологічні особливості становлення професійної ідентичності майбутніх психологів.....	9
Кошло А. Рівень переживання стресу курсантами під час війни.....	11
Лавренко Д. Розвиток емоційного інтелекту у підлітків.....	13
Лубенська Я. Психологічні особливості дітей з ООП в ЗДО.....	14
Мірошник Ю. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери старших дошкільників.....	16
Музика Н. Особливості емоційного розвитку дітей дошкільного віку.....	19
Назарова С. Професійна самоідентифікація як предиктор психологічної готовності до трудової діяльності майбутніх медиків.....	21
Некивайко І. Соціально-психологічна підтримка підлітків-девіантів у навчальних закладах.....	23
Омговицька І. Особливості психологічної підтримки підлітків у часі війни.....	24
Парійчук В. Сутність готовності до професійного самовизначення та побудови кар'єри у старшокласників.....	26
Подедворна Г. Основні чинники особистісного самовизначення у ранньому юнацькому віці.....	29
Поліщук К. Психологічні особливості впливу воєнного стану на емоційну сферу старших дошкільників: теоретичний аспект.....	31
Полтавець Т. Психологічний супровід здобувачів освіти у кризових станах.....	35
Прохоренко Я. Програма розвитку емоційного інтелекту дітей старшого дошкільного віку.....	36
Рибальченко Д. Поняття та особливості самореалізації особистості в молодому віці.....	37
Салімоненко-Карачун Д. Психологічні чинники розвитку емоційної сфери молодших школярів.....	39
Скора Ю. Соціально-психологічні чинники професійного самовизначення учнів з особливими потребами.....	41
Степачова Н. Ризики зриву адаптаційної поведінки підлітків у стресових умовах.....	43
Стецик І. Професійне самовизначення старшокласників як система	

ціннісних виборів.....	44
Терещук Б. Розвиток резильєнтності як психологічного ресурсу особистості.....	46
Цитулець Д. Емоційний інтелект як проблема сучасної психології.....	47
Яснолобов В. Розвиток емоційного інтелекту студентів-психологів.....	49

Тези секції 2 «ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ОСОБИСТОСТІ У СТРЕСОВИХ ТА КРИЗОВИХ СТАНАХ»

Бондаренко А. Психоедукації як чинник соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб.....	51
Грабовська О. Стресові стани у поранених під час лікування у медзакладах.....	54
Карпенко Л. Психологічні особливості переживання бойового стресу військовослужбовцями.....	56
Коваленко А. Стрес і психосоматичні захворювання: передумови, причини і наслідки.....	58
Коваленко А. Особливості роботи з підсвідомістю клієнтів із використанням Метафорично Асоціативних карток.....	61
Корж Д. Особливості структури психологічної допомоги особистості у стресових та кризових ситуаціях.....	63
Любченко К. Психологічний тренінг як засіб попередження та подолання депресивних станів особистості.....	65
Письменна О. Особливості психологічної підтримки учасників бойових дій.....	66
Рудченко К. Психологічні наслідки пролонгованої стресостійкості учнівської молоді та їх психокорекція.....	69
Саблук А. Прояв стресових станів школярів у сновидіннях.....	71
Тітко Е. Психологічна підтримка українських мігрантів/ВПО у кризових станах: методи боротьби з депресією та тривожністю.....	74
Черниш Д. Медитативні техніки у подоланні стресових станів.....	79
Чижова В. Особливості психоемоційного стану та ризику розвитку ПТСР у мешканців деокупованої території.....	82
Чуб О. Діагностика кризових психічних станів у студентському середовищі: теоретичні та практичні аспекти.....	84
Чуприна О. Особливості психокорекції тривожності молодших школярів методами гештальт-терапії.....	86
Шуляк Я. Професійне вигорання вчителів в умовах воєнного стану.....	88

Тези секції 3 «ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ»

Абрамович О. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери у підлітків з неповних сімей.....	91
Бабак М. Поняття арт-терапії та її роль у розвитку сімейних взаємин.....	93
Лук'янчук Ю. Важливість сім'ї та близьких у процесі подолання стресу та кризових ситуацій.....	95
Ляшенко А. Розвиток міжособистісних стосунків сучасної молоді засобами соціально-психологічного тренінгу.....	97
Кротік К. Психологічні особливості маніпулювання особистістю в системі управління.....	99
Мацько С. Адекватна самооцінка студентської молоді як основа впевненості у собі.....	101
Пилипчук А. Особливості психологічної профілактики конфліктів у професійній діяльності юристів.....	103
Рахманкулова Ш. Психологічні механізми стресостійкості лідерів у сучасних організаціях.....	105
Солод В. Психологічні особливості спілкування підлітків із дорослими.	107
Черноус Я. Проблема дитячо-батьківських стосунків: результати емпіричного дослідження.....	109

Тези секції 3 «ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ»

УДК 159.9

АБРАМОВИЧ Олена, *магістрантка*
2 р.н. спеціальності 053 «Психологія»,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль
Науковий керівник: АДАМСЬКА Зоряна,
канд. психол. н., доц., декан факультету
педагогіки і психології Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ У ПІДЛІТКІВ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ

Проблематика психологічних особливостей розвитку емоційної сфери у підлітків з неповних сімей була об'єктом дослідження таких вчених як М. В. Савчина, К. В. Седих, Л. В. Кулікова, К. Е. Ізарда, Б. Артура і М. Кеммі, М. Г. Миронця, О. К. Маннапової, та ін.

Перехід з дитинства до дорослості (від 12 до 20 років), є етапом онтогенезу людини, що включає підлітковий вік. Особливість цього періоду полягає в змінах біологічній, психологічній, особистісній та соціальній сферах особистості [4, с.191].

Неповна сім'я - це родина, де один з батьків (батько або мати) і його/її діти живуть разом. В такій сім'ї можливі окремі статеві стосунки з різними партнерами, але без укладання шлюбу [5, с. 25].

Розлучення або втрата одного із батьків, для дітей підліткового віку може призвести до виникнення проблем з емоційним розвитком. В деякого із них проявляється слабка реакція на емоції та можуть приховуватись негативні почуття.

У дітей, які виростають у неповних сім'ях, частіше спостерігається збільшений рівень тривожності та агресивності порівняно з дітьми, які мають обох батьків. Вони також можуть відчувати емоційне відчуження внаслідок відсутності одного з батьків, що може призвести до меншого емоційного благополуччя в сім'ї, низької самооцінки та проблем у взаємовідносинах з батьками.

О. К. Маннапова вказує, що діти з неповних сімей частіше страждають на нервові та психічні розлади, мають поведінкові порушення, і у них може формуватися дефектний тип особистості. Вони часто стикаються з психологічними труднощами, такими як невпевненість у собі, підвищена тривожність, занижена самооцінка та проблеми з визначенням своєї статево-

рольової ідентичності [2, с. 105- 108].

Л. В. Куліков класифікує психічні стани на емоційні, активаційні, тонічні та інші, залежно від того, який параметр є головним. Далі, він поділяє емоційні стани за модальністю відповідної емоції [1, с. 235].

В. О. Сухомлинський вважав, що емоційні стани є ключовими в проявах загальнолюдської культури, і що їх можна виховати лише через різноманітну діяльність, багатогранне духовне життя та емоційне сприйняття навколишнього світу [6].

Американський психолог К. Е. Ізард визначає емоцію як переживання, що мотивує, організовує та спрямовує сприйняття, мислення і дії [8, с. 27]. Отже, в основі емоцій лежать оцінки, які визначаються відповідністю або невідповідністю подій або фактів потребам, сподіванням або очікуванням людини.

Американські дослідники Б. Артур і М. Кеммі зауважують, що діти, які втратили одного з батьків, стикаються з емоційними труднощами. Серед цих проблем виділяються різні розлади та реакції: фобії, порушення сну та важкі сновидіння, а також явні ознаки глибокої печалі після втрати. Внутрішній світ таких дітей наповнений почуттями самотності, втрати та емоційної порожнечі [9].

М. Г. Миронець справедливо зазначає, що підлітковий вік – це період, коли активно формується світогляд, розвиваються інтереси, встановлюється система цінностей, посилюється рефлексія, змінюється самооцінка та виникає почуття дорослості [3].

Більшість соціальних і психологічних характеристик підлітків, які виховуються в неповних сім'ях, свідчать про негативний вплив на їхню особистість. Усі фахівці, що працюють з наслідками розпаду сім'ї, відзначають високий рівень тривожності у таких підлітків [7].

Висновки. Таким чином, життя в неповній родині може призводити до різних психолого-педагогічних, соціальних, правових та матеріально-побутових труднощів через відсутність повного батьківського догляду, який часто не може забезпечити один з батьків. Ці проблеми стають особливо помітними під час підліткового віку, коли відбуваються суттєві фізіологічні, психологічні та моральні зміни, а також змінюється процес соціалізації та структура взаємин з оточуючими.

Наші подальші емпіричні дослідження можуть допомогти глибше зрозуміти цю тему, а також сприяти розробці ефективних програм для розвитку емоційної сфери у підлітків з неповних сімей.

Література:

1. Максименко С. Д., Максименко К. С., Папуча М. В. Психологія особистості / за ред. С. Д. Максименка. К.: ТОВ «КММ», 2007. 296 с.
2. Маннапова К. Неповна сім'я як чинник, що впливає на формування життєздатності підлітків. *Вісник Харківського національного університету*. Серія «Психологія». 2011. № 959. С. 105–108.
3. Миронець М. Г. Психологічні особливості переживання самотності в підлітковому віці. *Наука і освіта*. 2023. № 1–2. С. 66–68 // URL: <http://dSPACE.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6905/1/Myroners.pdf>
4. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ: Академвидав, 2005. С. 191.

5. Седих К. Психологія сім'ї: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ: ВЦ «Академія», 2023. с. 25.
6. Веракіс А. І. Основи психології: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / А. І. Веракіс, Ю. І. Завалевський, К. М. Левківський. Харків; Київ, 2005. 416 с.
7. Юрченко І. В. Функціонально неповна сім'я: характерні риси та проблеми. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2008. 13(2). с. 207–216.
8. Izard E.C. *The Psychology of Emotions*, Springer Science & Business Media, 2021. 452 p.

УДК 159.91:7:615:316.36

БАБАК Маргарита, *магістрантка*
1 р.н. спеціальності 053 «Психологія»
Гуманітарно-педагогічного
факультету НУБіП України, м. Київ
Науковий керівник: ОЛІЙНИК Оксана,
канд. псих. н., доц., доцент кафедри
психології НУБіП України, м. Київ

ПОНЯТТЯ АРТ-ТЕРАПІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМИН

Війна в Україні суттєво вплинула на родинні стосунки. В умовах небезпеки та нестабільності батьки зосереджені на виживанні, що знижує увагу до емоційних потреб дітей. Постійний стрес, втрати, евакуації та інші труднощі призводять до зменшення якісного спілкування з дітьми, що створює ризик погіршення стосунків і відчуження в родині. Діти, які також переживають емоційні травми, можуть залишатися без належної уваги, що негативно впливає на їх психічне здоров'я та розвиток.

Арт-терапія є важливим засобом підтримки емоційного зв'язку між батьками та дітьми. Вона допомагає виразити емоції, знизити напругу та працювати з травмами, що сприяє створенню екологічних стосунків, заснованих на підтримці та довірі. Дослідження впливу арт-терапії на взаємини в умовах війни дозволить краще розуміти, як цей інструмент може допомогти родині впоратися з емоційними викликами [3].

У сучасній психології термін «дитячо-батьківські відносини» розглядається як система, що включає батьківське емоційне ставлення до дитини, сприйняття її батьками та способи взаємодії з нею. Це поняття вказує на взаємозв'язок і взаємозалежність між батьками та дітьми. Батьківське ставлення охоплює суб'єктивну оцінку, усвідомлене ставлення до дитини, яке формує особливості сприйняття, стиль спілкування та методи впливу на неї. Зазвичай, у структурі батьківського ставлення виділяють емоційний, когнітивний та поведінковий компоненти. Також терміни «батьківська позиція» та «батьківська установка» часто використовують як синоніми до поняття батьківського ставлення, однак вони відрізняються за рівнем усвідомленості: батьківська позиція здебільшого стосується свідомо обраних поглядів і намірів, тоді як установка – менш визначена [5]. Арт-терапія ефективно покращує батьківсько-дитячі відносини, сприяючи емоційному вираженню, взаєморозумінню та розвитку емпатії. Вона знижує напругу, покращує комунікацію та допомагає